

[מצנות ספירת שבע שבחנות שנים]

של למנות השנים שבע שבע שנים עד שנת היובל, בארץ ישראל אחר התחלנו בה, שנאמר: וספרת לך שבע שבחנות שנים שבע שנים שבע פעמים. וזאת המצנה, כלומר זאת הספירה של שני שמיטה עד שנת היובל, היא נמסרת לבית דין הגדול, כלומר הסנהדרין. וכן היא המצנה: שהיו מונין שנה שנה ושבע שבע שנים עד שנת היובל, כמו שאנו מונין ימי העמר, ואחר-כך

מקדשין שנת החמשים בשביתת הארץ ולקרות דרור לכל העבדים והשפחות, וכל הקרקעות חוזרין לבצליהן.

משרשי המצנה על צד הפשט, שרצה השם להודיע לעמו כי הכל שלו, ולבסוף ישוב כל דבר לאשר חפץ הוא לתנה בתחלה, כי לו הארץ, כמו שכתוב: כי לי הארץ. ועם מצנה זו של ספירה שנה שנה ירחיקו עצמם שלא יגזלו קרקע חברים ולא יחמדוהו בלבם, בדעתם כי הכל שב לאשר חפץ האל שתהיה לו.

וענין זה של יובל דומה קצת למה שנהוג לעשות במלכותא דארעא, שולקחין אדנות מזמן לזמן מערי הבצורות אשר לשריהם, להזכיר להם יראת האדון. וכן הדבר הזה, שרצה השם שישוּב כל קרקע לאשר לו אחוזת הארץ ממנו ברוף הוא; וכן כל עבד איש יצא מתחת ידו ויהיה ברוש בוראו. ואולם מלכי ארץ יעשו כן ליראתם פן ימרדו השורים בהם, והאל ברוף הוא צנה לעמו כן לזכותם ולהיטיב להם, כי השם חפץ להיטיב להם בטובו הגדול.

ועוד שמעתי מחכמים שיש בענין היובל סוד נפלא, וכי בו נרמז כל ימי עולם ושניו. גם בענין השביעיות, שנצטוינו למנות השנים שבע שבע ולא שמנה שמנה או תשעה תשעה או פחות מהן, גם בזה אמרו שיש ענין של חכמה גדול וטוב; ידעוהו הם ולא ירצו למסרו לכל אדם.

ואף כי לא נגלה לנו סודם, השגחנו בדבר זה, כי האמנם הקף השביעיות סודר בהרבה ממצוותינו: הגנו מתזיקין במלאכה ששת ימים ובשביעי נשבת, נעבד האדמה שש שנים ובשביעי נשבת, ואחר שבע שביעיות של שנים גם-כן נשבת שנה אחת, והיו היובל שבאנו עליו. והנה חג הפסח שהוא שבעה ימים, וחג הסוכות כמו-כן שבעה, ואחר השבעה נחג העצרת; וכמו-כן נמנה שבע

שבתות מפסח עד עצרת, ואחר מנין השבועה נחוג חג העצרת. וכמו-כן נמצא
קריתת ברית, שהוא דבר הנעשה לקיום ענין, על חשבון שבועה, כמו שכתוב:
פי את שבע כבשת תקח מידי; וכן בלעם, שהיה חכם, עשה מזבחות שבועה;
וכמו-כן לשון שבועה, שהוא מתרגם קיום, אמרו מן החכמים שהוא נגזר
מלשון שבועה; וכן רבים, לא העליתים עתה בפני עטי. ואתה הן היקיר תזכה
ותחקר ותרכה הנדעת ותבין בדרך, ואנכי כבר השלמתי מלאכתי זאת להעיר
רוחך בפאלה.

ואם תשאל: למה חיבו זכרונם לברכה למנות השנים שבע שבע מדכתיב
"וספרת לך", ולא ראינו מעולם שימנה הזב ימי ספירו ולא הזכה ימי ספירתה
ואף-על-פי שכתוב בהם "וספר לו", "וספרה לה", וולתי שתיבים שיחנו לב
על הימים, אבל לא שיחייבו למנותם בפה ולברך על מגינם?

תשובת דבר זה מה שהקדמתי לך בראש ספרי, פי כל ענין התורה תלוי
בפירוש המקל; וכמה כתובים נראין בהפך זה מזה, וכמה קשיות וכמה סתירות
יתחדשו על כל מי שלא ידעו, ואשר ידענו על בריו יראה פי כל דרכיה דרכי
לעם וכל נתיבותיה אמת; וכן באתנו הקבלה שצווי "וספרת לך" דיוכל צריך
מנין בפה, וצווי הספירה הכתוב בנב וזכה אינו אלא השגחה בימים; ומנהגן של
ישראל בכל מקום כך הוא; ואף-על-פי שאינם נביאים, בני נביאים הם.

ויקצין ענין זה מצאנו בתורה בלשון זכירה, דכתיב בענין עמלק זכירה, ועל
דבר מרים זכירה, וכתוב גם-כן זכירה בענין יציאת מצרים; ועל זכירת מצרים
באתנו הקבלה לעשותה בפה, וכמו שאמרו זכרונם לברכה בברכת "אמת

וַיֵּצֵיב דְּאוֹרֵיחָא, וְשָׁאַר הַזְּכִירוֹת דִּי לָנוּ בְּהֵם בְּזִכְרֵי תְּהִלָּתָא לְבַד וְהַשְׁתַּחֲוֵנוּ עַל הַדְּבָרִים.

מְדִינַי הַמְּצֻנָה, מַה שְׁאַמְרוּ וְזָכוּנוּ לְבָרְכָה שְׁאִין חַיִּיב מְצֻנָת מְנַן זֶה עַד אַחַר כְּבוֹשׁ וְחִלּוּק הָאָרֶץ, שְׁנֵאָמַר: שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר פְּרִמָּךְ — עַד שִׁיְהִיָּה כָל אֶחָד וְאֶחָד מִפִּיר אֶרְצוֹ. וּמִשְׁגָּלָה שְׂבֻט רְאוּבֵן וְגַד וְחֻצֵי שְׂבֻט מְנַשֶּׁה, בְּטָלָה מְצֻנָה זוֹ, לְפִי שְׂבֻטָּלוּ הַיּוֹבְלוֹת מֵאוֹתוֹ הַזְּמַן וְאֵילָף, שְׁנֵאָמַר: וּקְרֵאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂרָאֵל — בְּזִמְנָן שְׂפָל יִשְׂרָאֵל עָלֶיהָ דּוֹקָא, וְגַם שְׂלֵא יְהִיוּ מְעַרְבִים אֱלָא יִשְׂבִּים בְּתַקְנָתָם; וּבְזִמְנָן שְׂהִיבֵל נֹהֵג בְּאֶרֶץ, נֹהֵג בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, שְׁנֵאָמַר: יוֹבֵל הִיא, כְּלוּמַר בְּכָל מְקוֹם. וּבְזִמְנָן שְׂהִיבֵל נֹהֵג, נֹהֵג דִּין עֶבֶד עֲבָרִי, וְדִין בְּתֵי עֲרֵי חוּמָה, וְדִין שׂוּדָה חֲרָמִים וְשׂוּדָה אֲחֻזָּה, וּמְקַבְּלִין גַּר תּוֹשֵׁב. וְנֹהֲגַת שְׂבִיעִית בְּאֶרֶץ, וְהַשְׁמַטָּה כְּסָפִים בְּכָל מְקוֹם, מִן הַתּוֹרָה; וּבְזִמְנָן שְׁאִין הַיּוֹבֵל נֹהֵג, אִין נֹהֲגִין כָּל אֱלוֹ, זוּלַתֵּי שְׁמַטָּה קַרְקַע בְּשְׂבִיעִית, שְׁנוֹהֲגַת בְּאֶרֶץ מִדְּבָרֵיהֶם, וְכֵן שְׁמַטָּה כְּסָפִים בְּשְׂבִיעִית בְּכָל מְקוֹם מִדְּבָרֵיהֶם.

וּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה אִיזוּ הִיא, הִכִּי אֲסִיקְנָא בְּמַסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה בְּמִימְרֵיהָ דְּרַב הוּנָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּפֶרֶק קַמָּא, שְׂהִיא שְׁנַת י"ז לְפָרְט לְדַעַת רַש"י וְזָכוּנוּ לְבָרְכָה, וְשְׁנַת י"ח לְדַעַת רַבֵּנוּ חֲנִנְאֵל וְזָכוּנוּ לְבָרְכָה. וְכָל עֲנִין שְׁמַטָּה כְּסָפִים יִתְבָּאָר יְפָה בְּפֶרֶק אַחְרוֹן דְּמַסְכַּת שְׂבִיעִית; וְיִתְרַ פְּרָטִי כָּל דִּינֵי שְׂבִיעִית, שְׂם בְּאוֹתָהּ מַסְכַּתָּא הַבְּנוּיָה עַל זֶה. וְעֲנִין מְצֻנָה זוֹ, שְׂהִיא לְמִנּוֹת הַשָּׁנִים, וְזָכוּנוּ

וְזָכוּנוּ לְבָרְכָה בְּסִפְרָא וּבְמִקוּמוֹת אַחֲרִים. וּכְכֹר כְּתַבְתִּי לְמַעְלָה כִּי זֹאת הַמְּצֻנָה מְסוּרָה לְבֵית־דִּין הַגְּדוֹל, דְּהִינּוּ הַסְּנֵהֲדִין, שְׂהֵם הַנְּקָרְאִין עֵינֵי הַעֲדָה, וְשְׂאִינָה נֹהֲגַת אֱלָא בְּזִמְנָן שְׂהִיבֵל נֹהֵג.